

SOCIJALNA POMOC

KOMPARATIVNI PRIMJERI

UNIVERZALNI USLOVI

- ▶ Najčešće se na univerzalnom nivou govori o tri uslova koji se moraju ispuniti za ostvarivanje prava na socijalnu pomoć.
- ▶ Prvi se tiče provjere resursa, tj. provjere dohotka, iz razloga što u razvijenim državama blagostanja (socijal-demokratski model, prema Esping-Andersenu) postoji veliki broj slučajeva manipulacije i pogrešnog prikazivanja socijalnog statusa zarad sticanja socijalne pomoći, koja u tim zemljama ima vrlo visoke iznose.
- ▶ Drugi, podrazumijeva da se pravo na socijalnu pomoć može ostvariti tek onda kada se iscrpe druge mogućnosti.
- ▶ Treći kriterijum je u vezi sa radnom motivaciju korisnika usluga, koja nužno treba biti provjerene. Ukoliko se radi o radno sposobnom licu, uvijek je neophodno insistirati na njegovom uključivanju u proces rada. Socijalna pomoć u ovom slučaju može poslužiti kao neki vid minimalne egzistencijalne sigurnosti privremenog karaktera, za period dok se lice nalazi van tržišta radne snage.

UNIVERZALNI USLOVI

- ▶ "zadatak socijalne pomoći jeste da održi određeni nivo potrošnje domaćinstva u slučajevima gubitka prihoda, te pomoći pojedincima i porodicama da izađu na kraj sa opasnotima siromaštva i marginalizacije" (Šućur, 2004:21).
- ▶ Pravo na socijalnu pomoć predstavlja »zadnje utočište« ili »donju sigurnosnu mrežu« ispod koje ne bi smio pasti nijedan građanin. Dakle, prema svojoj prirodi, materijalna (socijalna) pomoć treba da ostvari dvije osnovne funkcije: izbjeći krajnje stanje materijalne oskudice priječiti marginalizaciju ili socijalnu isključenost (Puljiz, Šućur, i drugi; 2005:286).

KORISNICI

- ▶ Suštinski, u svim raspravama i debatama o socijalnoj pomoći i njenom transferu prema potencijalnim korisnicima mora se napraviti distinkcija između dvije grupe korisnika.
- ▶ U prvu grupu spadaju oni kojima je potražnja i primanje socijalne pomoći racionalni izbor, jer imaju procjene da tako olakšavaju sebi život i svjesno se "štede" od moguće participacije na tržištu rada.
- ▶ Drugu, korisnika koji su zaista usljed određenih životnih situacija zaista marginalizovani i čine stvarnu kritičnu masu na koju treba usmjeriti transfere. Identifikacija takvih korisnika zavisi prije svega od pitanja kako doći do odgovarajućeg modela socijalne pomoći?

MODELI SOCIJALNE POMOĆI

- ▶ U Velikoj Britaniji, usled karakteristika socijalne politike koju Esping – Andersen svrstava u konzervativne modele država blagostanja, koristi se takozvana *institucionalna socijalna pomoć*, koja se dodjeljuje pojedincima koji svoje potrebe nisu u mogućnosti zadovoljiti na tržištu, kao ni u okviru svoje porodice.
- ▶ Takva socijalna pomoć je u nadležnosti posebnih administrativnih insitucija koje vrše provjeru stanja korisnika i potpuno je odvojena od usluga socijalnog rada. Pružanje novčane pomoći, prema zakonodavstvu Velike Britanije, nije u nadležnosti poslova socijalnih radnika, već više administrativna aktivnost (Puljiz, Šućur, i drugi, 2005:298).
- ▶ Ovakav vid pomoći je uslovljen i tradicijom britanskog društva, gdje određene društvene grupe imaju jasno mjesto u sistemu društvene stratifikacije, bez obzira na materijalne mogućnosti. Ideološki profil i sastav britanske vlade nijesu opredjeljujući za sudbinu javnih politika, jer se njihovo kreiranje uvijek odvija po formi centralističkog koncepta

-
- ▶ Francuska država blagostanja je ostvarila "osrednji" uspjeh u raspodjeljivanju rezultata poslijeratnog buma i prosperiteta na svoje građane.
 - ▶ Francuska država blagostanja najefikasniju politiku vodi u pogledu plasiranja socijalnih transfera ka svojim građanima. Visina i opseg socijalnih davanja slični su davanjima u Njemačkoj i Danskoj, ali su veći nego što je to slučaj u Velikoj Britaniji i daleko veći nego u SAD.
 - ▶ Efikasnost socijalnih programa se može vidjeti po nivou siromaštva za koji postoje procjene da je nešto veći nego u Švedskoj ali niži nego u Velikoj Britaniji i SAD (Almond i saradnici, 2008:274)

MODELI SOCIJALNE POMOĆI

- ▶ Holandija i skandinavske zemlje (ne računajući Norvešku) koriste *rezidualni model* koji razvija univerzalni pristup u dodjeli socijalne pomoći, sa vrlo visokim naknadama.
- ▶ Za razliku od prakse u Velikoj Britaniji, u ovim zemljama socijalna pomoć je isključiva nadležnost službi socijalnog rada odnosno socijalnih radnika i dodjeljuje se prema strogo preciziranim kriterijumima i to na osnovu principa individualnosti i građanskog statusa pojedinaca (Puljiz, Šućur, i drugi, 2005:298).
- ▶ U Holandiji je 2004. godine došlo do izmjena Zakona o radu i socijalnoj pomoći sa ciljem veće aktivacije učesnika na legalnom tržištu rada. Ideja je da lokalni organi sami odlučuju o obliku neophodne pomoći do momenta nalaska posla, pri čemu se insistira na čitavom nizu mjera aktivacije.

MODELI SOCIJALNE POMOĆI

- ▶ Danska je svoju "aktivnu socijalnu politiku" proširila na sve starosne grupe (Vuković, 2011:41). Zakonom o aktivnoj socijalnoj politici iz 1998. godine, (Lov om aktiv socialpoliti, 1998) uređena su prava obaveze i mjere za korisnike socijalne pomoći (Vukovic, 2011:41).
- ▶ Švedska vodi ofanzivnu socijalnu politiku u kojoj se ostvarivanje prava na socijalnu pomoć smatra pasivnom mjerom. Institucije na nacionalnom nivou regulišu širok spektar pitanja iz domena socijalne polike, dok se lokalnim samoupravama prepušta odlučivanje o raspodjeli socijalne pomoći i ostalih materijalnih prestacija prema licima neintegrisanim na tržištu rada

MODELI SOCIJALNE POMOĆI

- ▶ *Model decentralizovane*, neki autori će reći još i *diskrecione* socijalne pomoći (Puljiz, Šućur) koristi se u Norveškoj, Švajcarskoj i Austriji. U ovim zemljama relativno mali broj ljudi traži socijalnu pomoć, usled problema stigmatizacije, intervencija socijalnih radnika i visoke zaposlenosti pripadnika muškog pola.
- ▶ Visina socijalne pomoći je nadprosječna i ulazi u djelokrug poslova socijalnog rada (Puljiz, Šućur, i drugi, 2005:298). Interesantan primjer socijalne pomoći koristi se u Švajcarskoj, gdje se forsira koncept »kontra-doprinos« (counter-contribucion). Prema ovom konceptu, korisnik socijalne pomoći dužan je da svojom društvenom aktivnošću oduži državi dodijeljenu pomoć.
- ▶ Polazi se od pretpostavke da ovakav koncept jača socijalnu integraciju korisnika usluga, a kao nedostatak se navodi način na koji bi korisnik bio »natjeran« da se oduži državi. (Puljiz, Šućur, i drugi, 2005:300).

MODELI SOCIJALNE POMOĆI

- ▶ Švajcarska. Polazi se od pretpostavke da ovakav koncept jača socijalnu integraciju korisnika usluga, a kao nedostatak se navodi način na koji bi korisnik bio »natjeran« da se oduži državi. (Puljiz, Šućur, i drugi, 2005:300).
- ▶ U Austriji se od koristi tzv. minimalni dohodak umjesto socijalne pomoći, ali suština se svodi na to da se materijalna pomoć pruža onim licima koja svoje teško materijalno stanje mogu dokazati kroz definisane procedure. Ostvarivanje prava na "minimalac" je u pokrajinskoj nadležnosti, pri čemu postoje varijacije u pogledu stepena strogosti donešenih propisa.

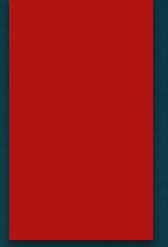
MODELI SOCIJALNE POMOĆI

- ▶ U Sjedinjenim Američkim Državama koristi se *model državne javne pomoći*, u okviru kojeg se pruža širok skup naknada hijerarhiski poređanih na osnovu stepena stigmatizacije i prihvatljivosti (Puljiz, Šućur, i drugi 2005:298). Inače, insistira se na kako provjeri, tako i podstičaju radnih motiva korisika. Procedura dodjele beneficija je prilično stroga, a visina iznosa manja nego u evropskim zemljama.
- ▶ Radikalne promjere u socijalnoj zaštiti SAD-a počinju od 1996. godine kroz implementaciju Zakona PRWORA. Primaoci socijalne pomoći imaju obavezu da se zaposle, obave pripravnčki staž, stručnu obuku od 12 mjeseci, prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, a moraju da pruže usluge njege djece onim licima koja se, kao prethodni korisnici, zaposle (Vuković, 2005).
- ▶ Personal Responsibility and Work Opportunities Reconciliation Act – PRWOA, je zakon o usaglašavanju lične odgovornosti i radnih mogućnosti. Predlagači zakona kao njegove prednosti ističu: usmjeravanje primaoca socijalne pomoći ka zapošljavanju mjerama prekvalifikacije i dokvalifikacije, priliv dodatnih sredstava u fondove za brigu o djeci i medicinske zaštite i obezbjeđivanja sredstava pomoći saveznm državama koje pokažu pozitivne rezultate (Vuković, 2011:45).

MODELI SOCIJALNE POMOĆI

- ▶ *Selektivni model socijalne države* primjenjuju Australija i Novi Zeland, i to kroz postojanje nekoliko nacionalnih programa u okviru kojih se tretiraju tačno određene kategorije stanovništva. Dodjela socijalne pomoći podrazumijeva prethodnu provjere resursa dohotka i imovine, (Puljiz, Šućur, i drugi, 2005:298).
- ▶ U Australiji se veća prednost daje socijalnim uslugama koje se ne transferišu u novčanom iznosu, pa se posljednjih nekoliko godina aktuelizovala tema o povećanju iznosa za socijalnu pomoć i fleksibilnijim uslovima za ostvarivanje pomenutog prava.

MODELI SOCIJALNE POMOĆI

- ▶ Japan koristi *model centralizovane diskrecione pomoći*, predstavlja neku vrstu mješavine britanskog i austrijskog model (kombinacija decentralizovane i centralizovane raspodjele novčanih davanja). Postoji nacionalno regulisan sistem socijalne pomoći, koji priznaje specifičnosti i razlike određenih lokanih područja s obzirom na troškove života (Puljiz, Šućur, i drugi, 2005:298). Inače, ukupna socijalna potrošnja u Japanu raste, jer demografski trendovi starenja donose duži životni vijek. Japansko društvo stari, pa se povećava potražnja za socijalnim davanjima, a politika raspodjele istih predstavlja važnu i poželjnu temu u političkim kampanjama i debatama (Almond i saradnici, 2008:375).
- ▶ *Model rudimentarne socijalne pomoći* koji se primjenjuje u južnoevropskim zemljama i Turskoj, koji prevashodno štiti kategorije starih lica i radno nesposobnih. Provjera prihoda nije stroga, naknade su vrlo niske, i postoji posebna diskreciona pomoć koju pružaju lokalne zajednice (Puljiz, Šućur, i drugi, 2005:299).